

ΚΕΦ. 17. ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΗΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΝΔΙΑΜΕΣΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο της Ενδιάμεσης Έκθεσης, παρουσιάζονται συνοπτικά τα συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από την ερευνητική εργασία της Επιτροπής μας, η οποία εξετέθη στα προηγούμενα κεφάλαια.

Όροι εντολής

Οι Όροι Εντολής της Ερευνητικής Επιτροπής, διαλαμβάνουν τη διερεύνηση σε σχέση με το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα των Κατ' Εξαίρεση Πολιτογραφήσεων Αλλοδαπών Επιχειρηματιών και Επενδυτών από το 2007 μέχρι και τη 17η Αυγούστου 2020, του κατά πόσον:

- (α) εφαρμόστηκαν ορθά όλες οι εν ισχύι, κατά το χρόνο υποβολής και/ή εξέτασης των αιτήσεων νομοθεσίες, αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου και όλα τα ισχύοντα κατά τον χρόνο υποβολής και/ή εξέτασης των αιτήσεων, κριτήρια, διαδικασίες, όροι και προϋποθέσεις, περιλαμβανομένων και των οικονομικών κριτηρίων που θα έπρεπε να ικανοποιούνται.
- (β) από τα ευρήματα της έρευνας που καθορίζονται στην παράγραφο (α), κατά την κρίση της Επιτροπής, προκύπτουν οποιαδήποτε στοιχεία ή γεγονότα:
 - (i) τα οποία δυνατό να καταλογίζουν ευθύνες σε οποιοδήποτε εμπλεκόμενο, οι οποίες προκύπτουν από πράξεις ή παραλείψεις του κατά στην άσκηση των καθηκόντων του, και

- (ii) τα οποία δικαιολογούν την πιθανή έναρξη της διαδικασίας εξέτασης αποστέρησης της κυπριακής υπηκοότητας, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία.

A. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

Στην υπό επισκόπηση περίοδο, δηλαδή μεταξύ της 11/7/2007 και 17/8/2020, οι εκάστοτε κυπριακές κυβερνήσεις, οι οποίες διαχειρίστηκαν το ΚΕΠ, παραχώρησαν συνολικά 6,779 κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεις σε αλλοδαπούς επενδυτές ή επιχειρηματίες, μέλη των οικογενειών τους και διευθυντικά στελέχη εταιρειών που επένδυσαν στην Κύπρο. Από τις 6,779 πολιτογραφήσεις οι 3,267 αφορούσαν επενδυτές/επιχειρηματίες, ή ποσοστό 48.19% ενώ οι 2,298 αφορούσαν σε πολιτογραφήσεις συζύγων, ή ποσοστό 33.90%. Οι υπόλοιπες 1,214 πολιτογραφήσεις αφορούσαν σε ενήλικα τέκνα και άλλα μέλη της οικογένειας ή ποσοστό 17.91%. Δηλαδή από το σύνολο το πολιτογραφήσεων το 51.81% αφορά συζύγους, ενήλικα τέκνα και άλλα μέλη της οικογένειας.

Θεωρούμε σημαντικό να σημειώσουμε ότι, αν και έχουν εξεταστεί όλοι οι φάκελοι που αφορούν στο σύνολο των κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεων αλλοδαπών επενδυτών ή/και επιχειρηματιών και των μελών των οικογενειών τους και έχουν καταγραφεί τα ευρήματα για όλα τα πρόσωπα, εντούτοις η αξιολόγηση των ευρημάτων συνεχίζεται με σκοπό την παρουσίασή τους στη τελική έκθεση της Ερευνητικής Επιτροπής.

Η παρούσα ενδιάμεση έκθεση αναλύει τα ευρήματα για την περίοδο 2007 μέχρι τον Σεπτέμβριο 2016, σε σχέση με 2,061 πολιτογραφήσεις χαμηλού κινδύνου, όπως αναγράφονται στο κεφάλαιο 15 καθώς και με 417 πολιτογραφήσεις υψηλού κινδύνου, για όλη τη χρονική περίοδο που καλύπτουν οι όροι εντολής, με βάση τη σχετική μεθοδολογία, όπως αναγράφεται στο κεφάλαιο 4.

B. ΟΡΟΣ ΕΝΤΟΛΗΣ- ΟΡΘΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ

Σε σχέση με τον Όρο Εντολής της Ερευνητικής Επιτροπής (α) πιο πάνω, εάν εφαρμόστηκαν ορθά οι εν ισχύ, κατά το χρόνο υποβολής και/ή εξέτασης των αιτήσεων νομοθεσίες, αποφάσεις, κριτήρια του Υπουργικού Συμβουλίου, από την **μέχρι στιγμής εξέτασης των φακέλων υψηλού κίνδυνου επενδυτών** (συμπεριλαμβανομένων και των ομαδικών πολιτογραφήσεων), **προκύπτει ότι 57,81% από το σύνολό των 417 επενδυτών δεν τηρούνταν τα κριτήρια που το ίδιο το Υπουργικό Συμβούλιο έθετε.**

Σε σχέση με τους **χαμηλού κινδύνου επενδυτές** δηλαδή από τους 2,061 οι οποίοι εξετάζονται την περίοδο από το 2007-2016, προκύπτει ότι **82,9% φαίνεται να ικανοποιούσαν τα κριτήρια κατά τον χρόνο εξέτασης των κριτηρίων από το Υπουργικό Συμβούλιο ενώ το 17.1% δεν φαίνεται να τα ικανοποιούσε.**

Γ. ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

1. Νομική ερμηνεία Συζύγων/Ενήλικων Τέκνων/Διευθυντικών στελεχών

Το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα **λειτουργούσε χωρίς ορθή νομική καθοδήγηση** και είναι προφανές ότι υπήρξαν λάθη στην ερμηνεία σχετικών προνοιών του εξουσιοδοτικού Νόμου, δηλαδή του περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμου, όπως τροποποιήθηκε.

Η εσφαλμένη ερμηνεία των προνοιών του εξουσιοδοτικού Νόμου, οδήγησε το Υπουργικό Συμβούλιο σε μαζικές πολιτογραφήσεις, οι οποίες έγιναν καθ' υπέρβαση του εξουσιοδοτικού Νόμου (ULTRA VIRE). Τέτοιες πολιτογραφήσεις αφορούσαν κυρίως στα μέλη των οικογενειών των επενδυτών/επιχειρηματιών **από το 2013 μέχρι το 2020 που τροποποιήθηκε** ο βασικός Νόμος και δόθηκε η δυνατότητα πολιτογράφησης και μελών των οικογενειών των επενδυτών/επιχειρηματιών, στο Υπουργικό Συμβούλιο. Αφορούσαν, επίσης, στα μέλη των οικογενειών των παρόχων υψίστου επιπέδου υπηρεσιών προς τη Δημοκρατία, προς το Δημόσιο Συμφέρον, σύμφωνα με την παράγραφο 2(στ) του Τρίτου Πίνακα του βασικού

Νόμου, όπως ίσχυε μέχρι το 2013 και που δεν παρείχε εξουσία στο Υπουργικό Συμβούλιο για πολιτογράφηση, των μελών των οικογενειών, των παρόχων αυτού του είδους των υπηρεσιών (εκτός από τα ανήλικα τέκνα). Παρόλο που η Νομική Υπηρεσία ενημέρωσε γραπτώς το Υπουργείο Εσωτερικών τόσο το 2015 όσο και το 2016 για το παράνομο της πολιτογράφησης μελών της οικογένειας των επενδυτών εντούτοις η Κυβέρνηση δεν προχώρησε σε καμία ενέργεια προς θεραπεία του προβλήματος αυτού μέχρι τον Αύγουστο του 2020 με την ψήφιση των Κανονισμών στους οποίους προστέθηκε η πρόνοια αυτή.

Επίσης, από εσφαλμένη και πάλι νομική ερμηνεία, το Υπουργικό Συμβούλιο έκρινε πως τα Διευθυντικά στελέχη εταιρειών, που εργοδοτούνταν σε Κυπριακές (και ξένες) εταιρείες, μπορούσαν να θεωρηθούν και τα ίδια ως επενδυτές/επιχειρηματίες, για σκοπούς κατ' εξαίρεση πολιτογράφησης τους. Στην πραγματικότητα, όμως αυτό γινόταν κατά παράβαση του εξουσιοδοτικού νόμου, ο οποίος, μετά την τροποποίηση του 2013, παρείχε εξουσία πολιτογράφησης μόνο σε επενδυτές/επιχειρηματίες, αλλά όχι στους διευθυντές εταιρειών. Οι εν λόγω διευθυντές, δεν μπορούν να θεωρηθούν επιχειρηματίες διότι δεν έχουν ιδιοκτησιακή σχέση με τις εταιρείες και δεν μπορούν να ταυτιστούν με αυτές, ένεκα της ξεχωριστής νομικής προσωπικότητας που έχουν οι εταιρείες, ούτε και μπορούν να θεωρηθούν ως επενδυτές, διότι δεν προέβησαν προσωπικά σε οποιαδήποτε επένδυση.

Πέραν των προαναφερθεισών μαζικών παραβάσεων του εξουσιοδοτικού νόμου, υπήρξαν και αρκετές περιπτώσεις κατά τις οποίες ενώ δεν πληρούνταν τα κριτήρια, τα οποία κατά καιρούς έθεταν οι αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, έγιναν πολιτογραφήσεις για σκοπούς δημοσίου συμφέροντος.

2. Αναφορικά με τη Νομική φύση της απόφασης πολιτογράφησης, κατ' εξαίρεση, παρατηρούμε τα εξής:

Οι Πολιτογραφήσεις που έγιναν πριν από το 2013, δυνάμει της παραγράφου 2(στ) του Τρίτου Πίνακα του Νόμου και μετά το 2013 δυνάμει του άρθρου 111Α(1), δηλαδή οι τιμητικές πολιτογραφήσεις που έγιναν κατ' εξαίρεση και σε πολύ

εξαιρετικές περιπτώσεις, ενέχουν στοιχεία πράξεων Κυβερνήσεως. Οι κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεις που έγιναν δυνάμει του άρθρου 111Α(2) από το 2013 και μετά, σε σχέση με αλλοδαπούς επενδυτές και/ή επιχειρηματίες, ενέχουν στοιχεία εκτελεστής διοικητικής πράξης και, κατά πάσα πιθανότητα, ελέγχονται δυνάμει του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου. Συνεπώς, στη βάση των ανωτέρω, πολλές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου για κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεις δυνάμει του άρθρου 111Α(2), ενδεχομένως να πάσχουν, πέραν των άλλων λόγων που αναφέρονται στις σχετικές εκθέσεις, και για λόγους ανεπαρκούς έρευνας, ανεπαρκούς αιτιολογίας και παραβίασης των βασικών αρχών της φυσικής δικαιοσύνης και της χρηστής διοίκησης, στοιχεία που εξετάζονται σε μια εκτελεστή διοικητική πράξη.

Το μέλος της Επιτροπής κ. Κυριάκος Κυριάκου αποκλίνει από την πιο πάνω θέση και διατυπώνει διιστάμενη θέση ως πιο κάτω:

Θέση του κ. Κυριάκου Κυριάκου αναφορικά με τον χαρακτηρισμό της νομικής φύσης των Αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου:

Η εκ μέρους της πλειοψηφίας της Επιτροπής αναφορά, άμεσα ή έμμεσα, και η κατ' επέκταση δεσμευτική κατάληξη, σε νομικό χαρακτηρισμό των αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου για παραχώρηση κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεων σε αλλοδαπούς επενδυτές και επιχειρηματίες, ως εκτελεστών διοικητικών πράξεων, συνακόλουθα υποκείμενων σε διοικητική προσφυγή, με όλο το σεβασμό, δεν με βρίσκει σύμφωνο.

Ένας τέτοιος νομικός χαρακτηρισμός των εν λόγω αποφάσεων, δημιουργεί κώλυμα στην Επιτροπή γιατί αποτελεί αυτοδέσμευση που, αναπόφευκτα, θα επηρεάσει τα τελικά συμπεράσματα στα οποία η Επιτροπή έχει καθήκον να καταλήξει. Τονίζεται ότι, η νομική συνέπεια των πράξεων και παραλείψεων της διοίκησης, εμπίπτει στη δικαιοδοσία και αποφασίζεται οριστικά και τελεσίδικα μόνο από το καθ' ύλην αρμόδιο Δικαστήριο, και εκφεύγει των προβλεπομένων στον περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμο (Κεφ. 44) για σύνταξη πορίσματος επί των γεγονότων.

Σημειώνεται περαιτέρω ότι, όπως περιήλθε σε γνώση της Επιτροπής, εκκρεμεί προσφυγή στο Διοικητικό Δικαστήριο με προδικαστική ένσταση της Νομικής Υπηρεσίας σχετικά με το θέμα του νομικού χαρακτηρισμού των αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου για τις κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεις και αναμένεται η απόφαση του Δικαστηρίου.

Η θέση μου παρουσιάζεται επίσης στην παράγραφο 3.3 του Κεφαλαίου 3 «Νομικά Ζητήματα», ενώ σχετική είναι και η θέση μου στο Κεφάλαιο 4 «Μεθοδολογία της Ερευνητικής Επιτροπής».

Το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα, λειτούργησε μέχρι το 2020 χωρίς Κανονισμούς, παρά τη σχετική πρόνοια του εξουσιοδοτικού νόμου για θέσπιση Κανονισμών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, το κανονιστικό πλαίσιο του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος να μην διέπεται από Κανονισμούς που εγκρίθηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, αλλά από αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, οι οποίες περιείχαν γενική πρόνοια ότι το Υπουργικό Συμβούλιο είχε ευρύτατη διακριτική εξουσία να εγκρίνει και πολιτογραφήσεις, γενόμενες κατά παρέκκλιση των σχετικών αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, νοουμένου, βέβαια, ότι υπήρχε σχετική αιτιολογημένη απόφαση αναφορικά με την παρέκκλιση. Η συνεχιζόμενη για σειρά ετών (2007-Αυγουστό 2020) έλλειψη ικανοποιητικής νομοθετικής ρύθμισης και η απουσία Κανονισμών, δημιούργησαν τεράστια κενά και προβλήματα, αλλά, συνάμα, και αντίστοιχες ευκαιρίες για επιτήδειους να εκμεταλλευτούν τις εγγενείς αυτές αδυναμίες.

3. Τρόπος λειτουργίας του Υπουργικού Συμβουλίου σε ό,τι αφορά στις κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεις/ Σύγκρουση Συμφέροντος

Από την προσεκτική μελέτη των ενώπιον μας στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων και των ενόρκων ακροάσεων, σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του Συμβουλίου, φαίνεται να διαμορφώνονται τα εξής συμπεράσματα:

Η σύγκληση σε Συνεδρίες του Υπουργικού Συμβουλίου, καθώς επίσης και η συμμετοχή σ' αυτές του Προέδρου της Δημοκρατίας και η προετοιμασία της

Ημερήσιας Διάταξης, πραγματοποιούνται σύννομα και στη βάση των σχετικών προνοιών του Συντάγματος. Αυτό προκύπτει ότι ίσχυε και για τις τρεις κυβερνήσεις, από το 2007 μέχρι σήμερα.

Στην Ημερήσια Διάταξη του Υπουργικού Συμβουλίου, τα επιμέρους θέματα, συμπεριλαμβανομένων και Προτάσεων προς απόφαση, τύγχαναν ταξινόμησης σε κατηγορίες, ανάλογα με το κατά πόσο «απαιτούν εκτενή συζήτηση» ή «χρησιμοποιούν ιδιαίτερης συζήτησης». Υπήρχαν, μέχρι πρόσφατα, οι κατηγορίες Α, Β και Γ. Στην κατηγορία Γ, ταξινομούνται τα θέματα (συμπεριλαμβανομένων και των προς απόφαση Προτάσεων), τα οποία δεν «απαιτούν εκτενή συζήτηση» και δεν «χρησιμοποιούν ιδιαίτερης συζήτησης». Αυτό ισχύει σε όλη τη διάρκεια της σημερινής διακυβέρνησης, αλλά και στις δύο προηγούμενες.

Οι Προτάσεις προς απόφαση από το Υπουργικό Συμβούλιο, σχετικά με την πολιτογράφηση αλλοδαπού επενδυτή και επιχειρηματία, συνήθως «εγκρίνονται τυπικά», χωρίς, ωστόσο, να αποκλείεται το γεγονός ότι σε κάποιες περιπτώσεις, ενδεχομένως να ζήτησε κάποιος Υπουργός διευκρινίσεις. Δεν αποκλείεται, επίσης, το ενδεχόμενο, όταν υπήρχαν παρεκκλίσεις από τα οικονομικά κριτήρια, να γινόταν κάποια ιδιαίτερη συζήτηση, προκειμένου να εξηγηθεί η σκοπιμότητα της παρέκκλισης από τα κριτήρια και η έγκριση της πολιτογράφησης. Το Υπουργικό Συμβούλιο, ως συλλογικό όργανο, είχε, αποκλειστικά το ίδιο, την από του νόμου διακριτική εξουσία να αποφασίζει περί της έγκρισης ή απόρριψης αίτησης πολιτογράφησης αλλοδαπού επενδυτή και επιχειρηματία. Ωστόσο, μετέφερε ενσυνείδητα, πλήρως και ολοσχερώς, την ευθύνη για επαρκή έρευνα των πραγματικών δεδομένων κάθε περίπτωσης προς εξέταση αίτησης πολιτογράφησης, στο Υπουργείο Εσωτερικών και στο Υπουργείο Οικονομικών, των οποίων οι απόψεις εμπεριέχονται στην Πρόταση, ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου.

Σε κάθε πρόταση για πολιτογράφηση του επενδυτή από το Υπουργείο Εσωτερικών προς το Υπουργικό Συμβούλιο, καταγράφονταν τα βασικά στοιχεία στο κύριο μέρος της πρότασης (2-3) σελίδες. Επιπρόσθετα, τυχόν πληροφόρηση, αναφορικά με τους παρόχους/ Δικηγορικά Γραφεία/ Ελεγκτικά Γραφεία/Εταιρείες Παροχής Διοικητικών

Υπηρεσιών/ Εταιρείες Ανάπτυξης γης κτλ, ενδεχομένως να περιλαμβάνονταν σε Παραρτήματα της Πρότασης, τα οποία φαίνεται ότι δεν κοινοποιούνταν στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και στα Μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, ιδίως μετά την ηλεκτρονική υποβολή τους το 2014.

Το Υπουργικό Συμβούλιο λειτουργούσε, επίσης, κατά παράβαση των αρχών της φυσικής δικαιοσύνης, οι οποίες περιλαμβάνουν το αξίωμα ότι ουδείς μπορεί να είναι κριτής της δικής του υπόθεσης (NEMO JUDEX IN CAUSA SUA). Παρά το γεγονός ότι υπήρχε από το 2013, δεν τηρείτο Κώδικας Δεοντολογίας και, επομένως, τόσο τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου όσο και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος προήδρευε του Υπουργικού Συμβουλίου, χωρίς δικαίωμα ψήφου, δεν πληροφορούνταν, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, την ταυτότητα των παρόχων υπηρεσιών, προκειμένου να δηλώνουν οποιοδήποτε άμεσο ή έμμεσο συμφέρον τους στην υπόθεση, και να αυτοεξαιρούνται, ως όφειλαν. Συγκεκριμένα ο πρώην Υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων, κ. Μάριος Δημητριάδης, συμμετείχε στις συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου από τις 14/3/14 μέχρι τις 28/2/2018. Στις εν λόγω συνεδριάσεις, εγκρίθηκαν περίπου 137 πολιτογραφήσεις επενδυτών, οι οποίες προωθούνταν από συνδεδεμένο με αυτόν δικηγορικό γραφείο και είχε δικαίωμα ψήφου. Επιπλέον, ο πρώην Υπουργός Άμυνας και νυν βοηθός Γενικός Εισαγγελέας, κ. Αγγελίδης, από τις 1.3.18 μέχρι τις 26.6.20 συμμετείχε στις συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, στις οποίες εγκρίθηκαν 3 πολιτογραφήσεις επενδυτών, που προωθήθηκαν από δικηγορικό γραφείο στο οποίο εργάζεται συνδεδεμένο με αυτόν πρόσωπο. Οι πιο πάνω πρώην Υπουργοί, συμμετείχαν στις συνεδριάσεις των Υπουργικών Συμβουλίων, στη διάρκεια των οποίων εγκρίθηκαν πολιτογραφήσεις επενδυτών που προωθούνταν από τα συνδεδεμένα με αυτούς δικηγορικά γραφεία και είχαν δικαίωμα ψήφου. Περαιτέρω, συμμετείχαν στις συζητήσεις που πραγματοποιούνταν με σκοπό την αλλαγή των Κριτηρίων του Προγράμματος. Στη βάση των ανωτέρω, εκτιμάται ότι οι πρώην Υπουργοί όφειλαν, όχι μόνο να ενεργούν με απόλυτη αμεροληψία, αλλά και να φαίνονται ότι ενεργούν κατ' αυτόν τον τρόπο.

Η απουσία σχετικής αναφοράς, ότι, δηλαδή, δικηγορικό γραφείο συνδεδεμένο με αυτούς προωθούσε αιτήσεις πολιτογραφήσεων σε οποιαδήποτε συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου που συμμετείχαν ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με τη Χάρτα που υπέγραψαν ότι θα τηρούσαν. Κατά παρόμοιο τρόπο, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας συμμετείχε στις συνεδρίες του Υπουργικού Συμβουλίου, στις οποίες το εγκρίθηκαν περίπου 50 πολιτογραφήσεις επενδυτών που προωθούσε το δικηγορικό γραφείο [REDACTED] στο οποίο ποσοστό 50% ανήκει σε συγγενικά του πρόσωπα 1ου βαθμού. Επίσης, άλλα πρόσωπα, τα οποία ήταν συνδεδεμένα με τον ίδιο, συμμετείχαν στο πρόγραμμα μέσω της παροχής άλλων υπηρεσιών. Κατά την άποψή μας, το γεγονός ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν έχει δικαίωμα ψήφου, δεν τον απαλλάσσει από την υποχρέωση να ενεργεί με απόλυτη αμεροληψία και να φαίνεται ότι ενεργεί κατ' αυτό τον τρόπο. Με τη δικαιολογία λοιπόν, ότι τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου δεν λάμβαναν σχετική πληροφόρηση, ουδέποτε εφάρμοσαν τη Χάρτα και παραμένει το γεγονός ότι το Υπουργικό Συμβούλιο δεν εφάρμοζε την αρχή της αμερόληπτης κρίσης, η οποία πολύ ορθά προβλέπεται στη Χάρτα Δεοντολογίας του Υπουργικού Συμβουλίου.

Ωστόσο, είναι πράγματι γεγονός ότι το άρθρο 36 του Συντάγματος, υπαγορεύει ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας «αναπληρούται ή αντικαθίσταται εν τη ασκήσει του λειτουργήματος αυτού εν περιπτώσει προσωρινής απουσίας ή προσωρινού κωλύματος, ως εν τη δευτέρα παραγράφω του παρόντος άρθρου ορίζεται».

Είναι, επιβεβλημένη για τη λειτουργία του Υπουργικού Συμβουλίου η τήρηση Κώδικα Δεοντολογίας, αθέτηση του οποίου θα επιφέρει συνέπειες ούτως ώστε να διασφαλιστεί ο σεβασμός των βασικών αρχών της φυσικής δικαιοσύνης και η αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων.

Δ. ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, στη μαρτυρία του προς την Ερευνητική Επιτροπή, είχε καταθέσει ότι διενήργησε 2 αεροπορικά ταξίδια με το ιδιωτικό αεροσκάφος του

██ ο οποίος έλαβε κατ' εξαίρεση πολιτογράφηση για τον ίδιο και την οικογένειά του. Το πρώτο διενεργήθηκε το 2015, «ιδίους εξόδους» ως ο ίδιος ανέφερε, και το δεύτερο διενεργήθηκε το 2018, διά δωρεάς. Ο Πρόεδρος στη μαρτυρία του ανέφερε ότι «βεβαίως γνώριζα ██████████ και βεβαίως σχετιζόμεθα με ██████████, αλλά δεν είχε να μου ανταποδώσει οτιδήποτε διότι του έκανα χάρη». Η εξέταση των συνθηκών πολιτογράφησης του εν λόγω επενδυτή και των μελών της οικογένειάς του περιλαμβάνεται στο πόρισμα της ad hoc Τριμελούς Επιτροπής για τις κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεις. Η πολιτογράφηση της δεύτερης συζύγου του, έλαβε χώρα μετά την επιστροφή του Προέδρου Αναστασιάδη από το πρώτο ταξίδι, τον Αύγουστο του 2015. Μερικές από τις πολιτογραφήσεις αυτές έγιναν καθ' υπέρβαση των προνοιών του Νόμου, αφού ο Νόμος δεν παρείχε εξουσία στο Υπουργικό Συμβούλιο για πολιτογράφηση των μελών των οικογενειών των αλλοδαπών επενδυτών/επιχειρηματιών, κατά τον ουσιώδη χρόνο. Ενώπιον μας, όμως, δεν τέθηκαν, οποιαδήποτε στοιχεία, τα οποία να συνδέουν τις πολιτογραφήσεις με το δωρεάν ταξίδι που πραγματοποιήθηκε μετά την πάροδο 2 ετών από τις εν λόγω πολιτογραφήσεις. Σημειώνεται ότι η πολιτογράφηση του εν λόγω επενδυτή θα εξεταστεί εκ νέου από την Ερευνητική Επιτροπή. Το θέμα αυτό απασχόλησε επίσης την Επιτροπή Ελέγχου της Βουλής των Αντιπροσώπων.

2. Πρόεδρος της Βουλής - ██████████

Από την διερεύνηση των φακέλων προκύπτει ότι το όνομα του τέως Προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων φαίνεται να εμπλέκεται σε αιτήσεις επενδυτών. Συγκεκριμένα αναφορικά τις αιτήσεις των ██████████ (πολιτογράφηση του 2019) και ██████████ (πολιτογράφηση του 2018) θα πρέπει να ερευνηθεί πιθανή παρέμβαση ██████████ για σκοπούς έγκρισης των αιτήσεων τους και κατά πόσον προκύπτει θέμα κατάχρησης εξουσίας.

Το θέμα θα εξεταστεί περαιτέρω, εν όψει του ότι [REDACTED] θα κληθεί να προσφέρει προφορική μαρτυρία ενώπιον της Ερευνητικής Επιτροπής.

3. Αναφορικά με την Εκκλησία της Κύπρου / Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος

Ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος Β' προώθησε, μέσω επιστολής, την πολιτογράφηση μεταξύ άλλων [REDACTED] για τον οποίο, μετά την πολιτογράφηση του, περιήλθαν εις γνώση των Αρχών πληροφορίες αναφορικά με ποινικά αδικήματα που διέπραξε ο εν λόγω επιχειρηματίας. Ο Αρχιεπίσκοπος έλαβε αρχικά μίαν επιταγή από εταιρεία ιδιοκτησίας [REDACTED], για το ποσό των € [REDACTED], η οποία κατατέθηκε στα ταμεία της Αρχιεπισκοπής. Δεύτερη επιταγή, με το ποσό των € [REDACTED], κατατέθηκε στο λογαριασμό ιδρύματος το οποίο ίδρυσε ο Αρχιεπίσκοπος. Τα εν λόγω ποσά, ενδεχομένως να αποτελούν προϊόν νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Κατά συνέπεια, θα πρέπει, ενδεχομένως, να κινηθεί διαδικασία ανάκτησής τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες (ΜΟΚΑΣ), δυνάμει του περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου του 2007.

Ε. Όρος Εντολής της Ερευνητικής Επιτροπής - Ενδεχόμενες ευθύνες Ποινικές/ Διοικητικές/ Πειθαρχικές.

1. Ενδεχόμενες ευθύνες Προέδρων και Υπουργικού Συμβουλίου

Ο εκάστοτε Πρόεδρος της Δημοκρατίας προήδρευε των συνεδριάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, κατά το χρόνο που το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε πολιτογραφήσεις αλλοδαπών επενδυτών και επιχειρηματιών που όπως αναφέραμε πιο πάνω, σε μεγάλο βαθμό γίνονταν καθ' υπέρβαση ή κατά παράβαση του Νόμου.

Σημειώνουμε τους αριθμούς των κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεων για κάθε Προεδρία.

- 1.1.2007– 29.2.2008, Προεδρία Παπαδόπουλου – 5 πολιτογραφήσεις

- 1.3.2008 – 28.2.2013, Προεδρία Χριστόφια – 228 πολιτογραφήσεις

- 1.3.2013 – 17.8.2020, Προεδρίες Αναστασιάδη – 6,546 πολιτογραφήσεις

Συγκεκριμένα από το σύνολο των 6779 φυσικών προσώπων που έχουν πολιτογραφηθεί, ποσοστό 51.81% (μέλη οικογένειας του επενδυτή) ήταν εκτός νομικού πλαισίου και, επομένως, είχαν πολιτογραφηθεί παράνομα. Σε περίπτωση εξέτασης του ενδεχομένου αποστέρησης από το Υπουργικό Συμβούλιο της ιδιότητας του πολίτη της Δημοκρατίας από τα μέλη της οικογένειας, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τυχόν κεκτημένα δικαιώματα τα οποία έχουν αποκτήσει, καθώς και το Ενωσιακό Δίκαιο.

Προφανώς, η κατά συρροή αδυναμία των τριών Κυβερνήσεων, που διαχειρίστηκαν το ΚΕΠ, να προχωρήσουν στην εφαρμογή της απόφασης 65.824 του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερομηνίας 11/7/2007 ότι: «Τα πιο πάνω κριτήρια/όροι θα ισχύουν μέχρι την οριστική διαμόρφωση σχετικού τροποποιητικού ή σχεδίου κανονισμών...» συνέβαλε τα μέγιστα και κατά τρόπο καθοριστικό στη δημιουργία αριθμού εκτός νόμου πολιτογραφήσεων και /ή σειρά αυθαιρεσιών και ή άλλων παρανομιών εξαιτίας του γεγονότος ότι από τις 11 Ιουλίου 2007 μέχρι τον Αύγουστο του 2020 το Επενδυτικό Πρόγραμμα λειτουργούσε χωρίς επαρκές νομικό πλαίσιο και καθόλου Κανονιστικό πλαίσιο παρά τη ρητή πρόνοια στην πιο πάνω Απόφαση για θέσπιση Κανονισμών.

Το Υπουργικό Συμβούλιο, κατά τις προαναφερθείσες περιόδους, επί ενός τόσο σημαντικού θέματος για τη χώρα, αλλά και για ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, λαμβανομένου υπόψη ότι η Κυπριακή ιθαγένεια είναι και Ευρωπαϊκή Ιθαγένεια, δεν φαίνεται να ασκούσε οποιονδήποτε ουσιαστικό έλεγχο σχετικά με το κατά πόσο το σύστημα λειτουργούσε σύννομα λαμβανομένου υπόψη τόσο του Εθνικού όσο και του Ενωσιακού δικαίου.

Παρά το γεγονός ότι υπήρχε από το 2013, δεν τηρείτο Κώδικας Δεοντολογίας και, επομένως, τόσο τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου όσο και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος προήδρευε του Υπουργικού Συμβουλίου χωρίς δικαίωμα

ψήφου, δεν πληροφορούνταν, και δεν δήλωναν οποιοδήποτε άμεσο ή έμμεσο συμφέρον τους στις κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεις ούτε και αυτοεξαιρούνταν, ως όφειλαν.

Πέραν των προαναφερθέντων, το Υπουργικό Συμβούλιο δεν είχε ορθή νομική καθοδήγηση, σε ό,τι αφορά τις σχετικές πτυχές του Ενωσιακού Δικαίου και τις υποχρεώσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας ως κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυνάμει της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης και της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ενδεχόμενη παράβαση υποχρεώσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά επ' αυτού δεν θα ενδιατρίψομε, ενόψει πιθανής δικαστικής διαδικασίας εναντίον της Δημοκρατίας. (βλ. Κεφάλαιο 8)

2. Ενδεχόμενες ευθύνες του Υπουργείου Εσωτερικών

Το Υπουργείο Εσωτερικών, ήταν το καθ' ύλη αρμόδιο Υπουργείο, από το 2007 μέχρι 17/8/2020 για την λειτουργία και εφαρμογή του Κυπριακού Επενδυτικού προγράμματος.

Ενώπιον της Επιτροπής, κλήθηκαν και έδωσαν μαρτυρία οι ακόλουθοι:

6. Νεοκλής Σουλκιώτης (8.9.2006- 15.7.2007, 29.2.2008 – 20.3.2012)
7. Ελένη Μαύρου (20.3.2012 -28.2.2013)
8. Σωκράτης Χάσικος (1.3.2013 -10.5.2017)
9. Κωνσταντίνος Πετρίδης (11.05.2017 – 2.12.2019)
10. Νίκος Νουρής (2.12.2019 –)

Περαιτέρω, μαρτυρία έδωσαν και οι πρώην Γενικοί Διευθυντές του Υπουργείου Εσωτερικών κ.κ. Λάζαρος Σαββίδης και Ανδρέας Ασιώτης, καθώς επίσης η αρμόδια διοικητική λειτουργός κα Χριστίνα Καούλλα.

Οι εκάστοτε Γενικοί Διευθυντές του Υπουργείου Εσωτερικών, ως διοικητικά υπεύθυνοι για την εσωτερική οργάνωση και εποπτεία του Υπουργείου,

ενδεχομένως να φέρουν ευθύνη για την έλλειψη δημιουργίας και τήρησης αξιόπιστου αρχείου πολιτογραφήσεων. Συγκεκριμένα από τις πρώτες μέρες του διορισμού της, η Ερευνητική Επιτροπή διαπίστωσε την παντελή έλλειψη συγκεκριμένης βάσης δεδομένων των πραγματοποιηθέντων ετησίως κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεων, η οποία να μετατρέπει τις πληροφορίες (ποσοτικές και ποιοτικές) σχετικά με κάθε πολιτογράφιση, σε απαραίτητα δεδομένα περιγραφικής στατιστικής, από τα οποία να δημιουργείται συγκεκριμένα μία άκρως απαραίτητη για το Κράτος έστω και απλή Βάση Δεδομένων. Δεν υπήρχε Σχεσιακή Βάση Δεδομένων (relational data base), η οποία να επιτρέπει σε κάθε στιγμή, την παρακολούθηση και έλεγχο της εξέλιξης της εφαρμογής του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος. Αυτό, δηλώθηκε απερίφραστα τόσο από τους Υπουργούς Εσωτερικών που κατέθεσαν ενώπιον της Ερευνητικής Επιτροπής όσο και από λειτουργούς του Υπουργείου Εσωτερικών. Χαρακτηριστικό, μάλιστα, είναι το γεγονός ότι μέχρι και προ ολίγων ημερών (στις 8 Απριλίου 2021), το Υπουργείο Εσωτερικών απέστειλε νέα επιστολή προς διόρθωση των στατιστικών δεδομένων με τα οποία μας διέθεσε. Σε μεγάλο βαθμό η βάση δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε για τους σκοπούς της Επιτροπής, είναι αποτέλεσμα της έρευνας και μελέτης των ενώπιον μας φακέλων. Σημειώνεται ωστόσο η προθυμία του Υπουργείου Εσωτερικών να συνεργαστεί και να βοηθήσει στο έργο της Ερευνητικής Επιτροπής.

Μέχρι το 2013 περίπου, δεν χρησιμοποιείτο Έντυπο υποβολής αίτησης. Οι αιτητές υπέβαλλαν το αίτημα τους μέσω επιστολής, επισυνάπτοντας τα σχετικά αποδεικτικά έγγραφα. Αργότερα, το Έντυπο M127 χρησιμοποιήθηκε ως η αίτηση για τις κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεις. Δεν είναι κατανοητό γιατί χρησιμοποιήθηκε ένα υφιστάμενο απαρχαιωμένο έντυπο του Υπουργείου Εσωτερικών, αντί να καταρτιστεί ένα νέο Έντυπο που θα αντικατόπτριζε καλύτερα τις πληροφορίες που έπρεπε να υποβάλει ο επενδυτής. Από τον τρόπο που ήταν συμπληρωμένο το εν λόγω έντυπο μέσα στους φακέλους που εξετάστηκαν, φαίνεται ότι αντιμετωπιζόταν με εξαιρετική προχειρότητα. Στις πλείστες περιπτώσεις δεν ήταν δεόντως συμπληρωμένο (υπήρχαν κενά πεδία, δεν αναγράφονταν τα τέκνα ή η/ο σύζυγος του επενδυτή ή τα άτομα που σύστηναν τον εν λόγω επενδυτή, έλειπαν σελίδες, δεν

ήταν δεόντως υπογραμμένο κ.α). Το Υπουργείο Εσωτερικών δεν φαίνεται να επέμενε στη σχολαστική συμπλήρωση όλων των πεδίων της αίτησης. .

Το αποτέλεσμα της παράτυπης χρήσης του τύπου M127, παρεμπόδιζε την επαρκή διαπίστωση του μοναδικού προσόντος, σε οποιαδήποτε μορφή νομίμου πολιτογράφησης, που δεν μπορεί «να εξαιρεθεί», δηλαδή του προσόντος του «καλού χαρακτήρα», στο στάδιο αξιολόγησης της αίτησης. Όπως σημειώθηκε πιο πάνω, σχετίζεται με σοβαρές θεσμικές αδυναμίες που προκύπτουν από το γεγονός ότι για δεκατρία συναπτά έτη από την έναρξη του προγράμματος των κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεων αλλοδαπών επενδυτών και επιχειρηματιών, η Πολιτεία απέτυχε να αντικαταστήσει τους Κανονισμούς που συνδέονται με τον περί του Πολίτου της Κυπριακής Δημοκρατίας Νόμο του 1967, με κατάλληλους Κανονισμούς που να συνάδουν με τις νέες αναγκαιότητες που επέφερε το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα.

Επίσης διαπιστώθηκε η γενικότερη έλλειψη οργάνωσης της διαδικασίας και των Εντύπων των κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεων και η παντελής απουσία εγχειριδίου διαδικασιών εσωτερικής διακυβέρνησης. Ενώ στα πρώτα χρόνια λειτουργίας του κυπριακού επενδυτικού προγράμματος, οι πιο πάνω ελλείψεις θα μπορούσαν να δικαιολογηθούν λόγω του μικρού αριθμού των αιτήσεων. Ωστόσο όταν διαφάνηκε το αυξημένο ενδιαφέρον που υπήρχε για το εν λόγω πρόγραμμα θα, έπρεπε να οργανωθούν και να ενισχυθούν οι διαδικασίες και η Μονάδα να στελεχωθεί επαρκώς με εξειδικευμένο προσωπικό.

Κάποιοι Υπουργοί Εσωτερικών, ως τελικοί υπεύθυνοι για την προετοιμασία των Προτάσεων που προωθούνταν για έγκριση στο Υπουργικό Συμβούλιο, ενδεχομένως να ευθύνονται για την προώθηση προτάσεων χωρίς να ικανοποιούνται τα καθορισμένα κριτήρια ή/και χωρίς να έχουν υποβληθεί τα νενομισμένα έγγραφα. Περαιτέρω, ενδεχομένως να ευθύνονται για την προώθηση Προτάσεων προς το Υπουργικό Συμβούλιο χωρίς να ενσωματώνονται σε αυτές όλες οι σχετικές πληροφορίες που αφορούσαν τις αιτήσεις, παραλείποντας σε πολλές περιπτώσεις

να αναφέρουν ουσιώδεις πληροφορίες ή αρνητικές πληροφορίες για τον επενδυτή που ενδεχομένως να διαφοροποιούσαν την έκβαση της αίτησης.

Η εφαρμογή κριτηρίων “à la carte” από διάφορα σχέδια, εκ μέρους του Υπουργείου Εσωτερικών, χωρίς την ανάλογη ενημέρωση του Υπουργικού Συμβουλίου, ήταν κατά την άποψη μας λανθασμένη πρακτική ιδίως όταν ο επενδυτής δεν πληρούσε τα τυπικά κριτήρια τουλάχιστον ενός σχεδίου. Ακόμα και αν το Υπουργικό Συμβούλιο ασκούσε τη διακριτική ευχέρεια του να αποκλίνει από ένα ή περισσότερα κριτήρια θα έπρεπε να αιτιολογείται επαρκώς η απόφαση του κάτι το οποίο δεν φαίνεται να γινόταν στις πλείστες περιπτώσεις.

Επίσης το Υπουργείο Εσωτερικών, δεν φαίνεται να ενεργούσε σε όλες τις περιπτώσεις με τη δέουσα προσοχή και επιμέλεια, ούτως ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση των όρων και των αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου.

Από τα στοιχεία ενώπιον της Ερευνητικής Επιτροπής, προκύπτει ότι, αρχής γενομένης από τον Απρίλιο του 2014, η ΕΕ επικοινωνήσε επανειλημμένα με το Υπουργείο Εσωτερικών και υπέβαλε ξεκάθαρες εισηγήσεις προκειμένου να τροποποιηθεί το ΚΕΠ ώστε να πολιτογραφούνται μόνο αλλοδαποί που διατηρούν γνήσιους δεσμούς με τη χώρα, κάτι που φαίνεται να αγνόησε η Κυβέρνηση. (βλ. Κεφάλαιο 6)

3. Ενδεχόμενες ευθύνες του Υπουργείου Οικονομικών

Το Υπουργείο Οικονομικών, ήταν το καθ' ύλη αρμόδιο για την τήρηση των οικονομικών κριτηρίων των αιτήσεων πολιτογραφήσεως. Επιπλέον, καθ' όλη τη διάρκεια λειτουργίας του προγράμματος, αναμείχθηκε ενεργά στη διαμόρφωση των οικονομικών κριτηρίων και υπέβαλλε εισηγήσεις κατά καιρούς, για τροποποίηση των Αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου που καθόριζαν τα οικονομικά κριτήρια των σχεδίων.

Με την εσφαλμένη εντύπωση ότι ο εκάστοτε Υπουργός Οικονομικών είχε τη διακριτική ευχέρεια αναφορικά με όλα τα κατά καιρούς σχέδια και για όλα τα θέματα, να αγνοήσει ή να παρεκκλίνει από κάποια από τα κριτήρια που το ίδιο το Υπουργικό Συμβούλιο έθετε, σε κάποιες περιπτώσεις, έδινε το πράσινο φως για αριθμό πολιτογραφήσεων που δεν πληρούσαν τα κριτήρια των σχεδίων, λόγω της μεγάλης επένδυσης στην οικονομία του κράτους.

Παρά το γεγονός ότι ο ρόλος του Υπουργείου Οικονομικών ήταν ο έλεγχος του οικονομικού κριτηρίου και επομένως αφορούσε τα κεφάλαια που ήρθαν στην Κύπρο και τον τρόπο που επενδύθηκαν, φαίνεται ότι ουδέποτε σύνδεσε τους ελέγχους αυτούς με τον έλεγχο της πηγής των κεφαλαίων που δηλώνονταν.

Ευθύνη ενδεχομένως βαραίνει το Υπουργείο Οικονομικών και για το γεγονός ότι οι έλεγχοι κατά πόσον οι όροι που τέθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο κατά την πολιτογράφηση επενδυτών τηρήθηκαν, δεν άρχισαν παρά μόνο το 2019, 12 χρόνια μετά την έναρξη του προγράμματος.

Άλλα θέματα που εντοπίστηκαν και αφορούσαν την εξέταση του οικονομικού κριτηρίου, άρα θα έπρεπε να είχαν εντοπιστεί από το Υπουργείο Οικονομικών ήταν η αξία των ακινήτων που αποτελούσαν αντικείμενο της επένδυσης. Σε αρκετές περιπτώσεις οι επενδυτές κατέβαλαν πέραν του 200% της εκτιμημένης αξίας των ακινήτων που αγόρασαν, ή αποτελούν re-sales ακινήτων που χρησιμοποιήθηκαν ήδη για άλλες πολιτογραφήσεις. Το Υπουργείο Οικονομικών δεν φαίνεται να ζήτησε στοιχεία που να δικαιολογούν την πιο πάνω απόκλιση στις τιμές. Ένας λόγος ενδεχομένως να ήταν στο γεγονός ότι η έκθεση αντικτύπου που έγινε τον Φεβρουάριο του 2019 για την περίοδο 2013-2018, δεν κατέδειξε υπερθέρμανση στον κλάδο των ακινήτων, που θα ωθούσε το Υπουργείο Οικονομικών να λάβει μακροπροληπτικά μέτρα. Παρόλη την αύξηση των συναλλαγών που σχετίζονταν με ακίνητα, δεν καταγράφηκε υπερθέρμανση του κλάδου, με μόνη εξαίρεση την κατηγορία των διαμερισμάτων στη Λεμεσό που κατέγραψε απότομη άνοδο σε τιμές. Σημειώνεται επίσης ότι οι συναλλαγές για το ΚΕΠ για την περίοδο αυτή ανέρχονταν σε €6.6 δισ.

Η γενικότερη συνεισφορά του προγράμματος στο ΑΕΠ υπολογίστηκε σε 1,2%. (βλ. Κεφάλαιο 7)

4. Ενδεχόμενες ευθύνες της Βουλή των Αντιπροσώπων

Η Βουλή των Αντιπροσώπων προς την οποία, σύμφωνα με το Νόμο, κοινοποιείτο εκ των προτέρων κάθε αίτηση για κατ' εξαίρεση πολιτογράφηση, από το 2007 μέχρι 17/8/2020 δεν φαίνεται να άσκησε, σε οποιανδήποτε περίπτωση, οποιονδήποτε έλεγχο αναφορικά με τέτοια αίτηση, τηρουμένης βέβαια της αρχής της διάκρισης των εξουσιών. Επιπρόσθετα, η Βουλή των Αντιπροσώπων δεν φαίνεται να έλαβε οποιαδήποτε μέτρα, μέχρι το 2020 σε σχέση με τη λειτουργία του ΚΕΠ, χωρίς Κανονισμούς, παρά την πρόνοια του εξουσιοδοτικού νόμου για θέσπιση τέτοιων Κανονισμών και το Συνταγματικό της δικαίωμα να νομοθετεί επί παντός θέματος. (βλ. Κεφάλαιο 9)

5. Ενδεχόμενες ευθύνες των Παρόχων Υπηρεσιών

Ως επί το πλείστον, εντοπίζεται να είχαν προωθηθεί αιτήσεις για πολιτογράφηση επενδυτών από δικηγορικά γραφεία, ελεγκτικά γραφεία, Εταιρείες Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών, εταιρείες ανάπτυξης γης ή ακόμη και από εταιρείες που δηλώνουν 'consultants'/'σύμβουλοι'. Τα χρήματα των αλλοδαπών αιτητών κατέληγαν σε κυπριακές τράπεζες και πολλές φορές σε «λογαριασμούς πελατών» των Παρόχων ή σε λογαριασμούς εταιρειών ανάπτυξης γης.

Επιπλέον, παραπέμπουμε στο Κεφάλαιο 13, στο οποίο παρουσιάζεται ο Πίνακας Α με πληροφορίες για τους Παρόχους Υπηρεσιών που προώθησαν αιτήσεις πολιτογραφηθέντων επενδυτών υψηλού κινδύνου. Οι εν λόγω αιτήσεις υποβλήθηκαν μεταξύ του 2007 και 17.08.2020. Σημειώνεται επίσης ότι από την μέχρι στιγμής εξέταση φακέλων, ο αριθμός των Παρόχων Υπηρεσιών που είχαν προωθήσει επενδυτές υψηλού κινδύνου ήταν 41. Συμπεραίνεται επίσης ότι από το σύνολο των 195 φακέλων επενδυτών υψηλού κινδύνου που εξετάστηκαν στο παρόν ενδιάμεσο πόρισμα οι 56 προωθήθηκαν από τα 15 γραφεία που υπέβαλαν

το μεγαλύτερο αριθμό αιτήσεων. Οι υπόλοιποι 139 φάκελοι επενδυτών υψηλού κινδύνου προωθήθηκαν από γραφεία που υπέβαλαν μικρότερο αριθμό αιτήσεων.

Από την εξέταση των φακέλων των επενδυτών διαφάνηκε ότι ορισμένοι Πάροχοι Υπηρεσιών, που ήταν συνδεδεμένοι και με πολιτικά πρόσωπα, κάποιες φορές χρησιμοποιούσαν τη σχέση αυτή, προκειμένου να πιέσουν και να επηρεάσουν τα υπουργεία Εσωτερικών/Οικονομικών, ακόμη και το Προεδρικό, είτε ως προς την επίσπευση εξέτασης των αιτήσεων τους είτε ως προς την έγκριση αιτήσεων πολιτογράφησης παρεκκλίνοντας από τα εν ισχύ κριτήρια. Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις οι πάροχοι φαίνεται ότι είτε δεν διενεργούσαν τους απαραίτητους ελέγχους σε σχέση με τις πρόνοιες του περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου είτε απέκρυπταν σημαντικές πληροφορίες για το ποιόν του επενδυτή. Η πρακτική αυτή είχε ως αποτέλεσμα την υποβολή αιτήσεων πολιτογράφησης ατόμων αμφιβόλου χαρακτήρα, ενίοτε δυσφημίζοντας τη χώρα μας διεθνώς. Ακόμα, κάποιοι επαγγελματίες, στην προσπάθειά τους να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των πελατών τους, ενδεχομένως να διέπραξαν και ποινικά ή διοικητικά αδικήματα, τα οποία πρέπει να διερευνηθούν από τις διωκτικές αρχές. Πιο πολλές πληροφορίες αναφέρονται στο Κεφάλαιο 11.

ΣΤ. Ορος εντολής της Ερευνητικής Επιτροπής– Εξέταση Αποστέρησης της Κυπριακής Υπηκοότητας.

Εξετάζουμε πιο κάτω, τον Όρο Εντολής β(ιι):«εάν κατά την κρίση της Επιτροπής, προκύπτουν οποιαδήποτε στοιχεία ή γεγονότα τα οποία δικαιολογούν την πιθανή έναρξη της διαδικασίας εξέτασης αποστέρησης της κυπριακής υπηκοότητας, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία».

Από τους 195 Φακέλους επενδυτών (417 πολιτογραφήσεις υψηλού κινδύνου επενδυτών, συμπεριλαμβανομένων των μελών της οικογένειάς τους) που απέκτησαν την Κυπριακή Υπηκοότητα, η Ερευνητική Επιτροπή εισηγείται όπως για τους πιο κάτω 44 επενδυτές εξεταστεί το ενδεχόμενο αποστέρησης, με βάση το άρθρο 113 του Περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμου. Επίσης, εισηγείται για άλλους 22

επενδυτές να εξεταστεί το ενδεχόμενο αποστέρησης της πολιτογράφησης τους στο πλαίσιο άσκησης εγγενούς εξουσίας ή/και για λόγους προάσπισης των συμφερόντων της Δημοκρατίας ή/και του δημοσίου συμφέροντος, καθώς και τη συνεχή παρακολούθηση τους από το Υπουργείο Εσωτερικών.

1. Λόγω ενδεχομένως Ψευδών ή/και παραπλανητικών δηλώσεων (άρθρο 113(2)) και με ενδεχόμενα ποινικά αδικήματα (άρθρο 116)

1. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2019)
2. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2019)
3. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)
4. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2015)
5. [REDACTED] (σύζυγος της Olga Puchkova)
6. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2010)
7. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2012)
8. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)
9. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2011)
10. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2017)
11. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)
12. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)
13. [REDACTED] και [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)
14. Οι 18 επενδυτές [REDACTED], ως αναφέρονται στο Κεφάλαιο 14.

2. Λόγω του ότι έχουν καταδικαστεί εντός 10 ετών από την πολιτογράφηση τους (άρθρο 113(3)(δ))

1. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2011)
2. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)
3. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2012)
4. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)
5. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2012)
6. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2016)
7. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)

3. Λόγω ενδεχόμενης εφαρμογής του άρθρου 113(4) του Νόμου (διαμονή σε ξένη χώρα για πέραν των 7 ετών)

1. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2010)

2. [REDACTED]
(πολιτογράφηση του 2015)

3. [REDACTED]
(πολιτογράφηση του 2015)

Σημειώνεται ότι για την κατηγορία αυτή αναμένεται να υπάρχουν και άλλες παρόμοιες περιπτώσεις που δεν εντόπισε η επιτροπή και ως εκ τούτου γίνεται η εισήγηση όπως οι αρμόδιες αρχές διεξάγουν τις δικές τους έρευνες.

4. Λόγω μη τήρησης των όρων και προϋποθέσεων της πολιτογράφησης τους με βάση την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

1. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)

2. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)

3. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2019)

5. Λόγω κυρίως αρνητικών δημοσιευμάτων στα πλαίσια άσκησης εγγενούς εξουσίας ή/και για λόγους προάσπισης των συμφερόντων της Δημοκρατίας ή/και του δημοσίου συμφέροντος γίνεται εισήγηση για εξέταση του ενδεχομένου αποστέρησης χωρίς να παραγνωρίζεται το τεκμήριο της αθωότητας.

1. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2012)

2. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2019)

3. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2010)

4. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2013)

5. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2013)

6. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2013)

7. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2008)

8. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2016)
9. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2017)
10. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)
11. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2011)
12. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2019)
13. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)

6. Βρίσκονται υπό διερεύνηση από διωκτικές αρχές και συστήνεται η παρακολούθησή τους

1. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2012)
2. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)
3. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018) και [REDACTED]
[REDACTED]
4. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2017)
5. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2017)
6. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2011)

7. Διάφοροι άλλοι λόγοι

1. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2012)
2. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2010)
3. [REDACTED] (πολιτογράφηση του 2018)

Στις περιπτώσεις που η επιτροπή εισηγείται την εξέταση για ενδεχόμενη αποστέρωση της υπηκοότητας του κύριου αιτητή (επενδυτές & διευθυντικά στελέχη) η εισήγηση επεκτείνεται και για τα μέλη των οικογενειών τους εάν πολιτογραφήθηκαν ένεκα της εν λόγω ιδιότητας τους.

Z. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

1. Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας

Με βάση τα στοιχεία που παρατίθενται στο παρόν ενδιάμεσο πόρισμα, η θέση της Ερευνητικής Επιτροπής είναι ότι ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας δύναται να εξετάσει κατά πόσον υπάρχουν αρκετά στοιχεία που να δικαιολογούν την έναρξη ποινικής έρευνας και να παραπέμψει το θέμα στις διωκτικές αρχές της Δημοκρατίας.

1. Ανεξάρτητη Επιτροπή Εξέτασης Αποστέρησης Υπηκοότητας

Η Ανεξάρτητη Επιτροπή Εξέτασης Αποστέρησης Υπηκοότητας, η οποία έχει συσταθεί με βάση γνωστοποίηση δυνάμει του άρθρου 113(6) και (7) του περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμου (δημοσιεύτηκε στις 04.09.2020) θα πρέπει για κάθε μια από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο Μέρος Δ πιο πάνω, να εξετάσει κατά πόσον όντως συντρέχει λόγος εισήγησης αποστέρησης της υπηκοότητας και να ακολουθήσει τη νενομισμένη διαδικασία που έχει θεσπιστεί με βάση τον τροποποιητικό Νόμο αριθ. 113(I)/2020. Όσον αφορά τον μεγάλο αριθμό πολιτογραφήσεων που έγιναν καθ' υπέρβαση του νόμου (ULTRA VIRES) επαφίεται στις αρμόδιες Αρχές να αποφασίσουν πως θα τις χειριστούν. Σε κάθε περίπτωση, όμως, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα τυχόν κεκτημένα δικαιώματα τους και το Ενωσιακό Δίκαιο.

2. Υπουργεία Εσωτερικών / Οικονομικών

Με δεδομένο ότι σε πολλές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου που αφορούσαν πολιτογραφήσεις περιλήφθηκαν όροι και προϋποθέσεις που έπρεπε να τηρούνται, διαφορετικά θα ανέκυπτε θέμα αποστέρησης. Τα Υπουργεία Εσωτερικών και Οικονομικών, μέσω του Υπουργικού Συμβουλίου προτρέπονται να εντείνουν και να ολοκληρώσουν τις διαδικασίες ελέγχου των όρων που έχουν τεθεί στις αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου και όπου εντοπιστεί μη συμμόρφωση με τους όρους αυτούς, να παραπέμψουν το θέμα για εξέταση στην Ανεξάρτητη Επιτροπή Εξέτασης Αποστέρησης Υπηκοότητας.

3. Εποπτικές Αρχές Ν. 188(I)/2007

Οι Εποπτικές Αρχές, οι οποίες είναι επιφορτισμένες να διασφαλίσουν ότι εφαρμόζεται, ο περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμος του 2007 (Ν. 188(I)/2007), ο οποίος καθορίζει το θεσμικό πλαίσιο, το οποίο προνοεί ότι δεν θα χρησιμοποιούνται έσοδα από παράνομες δραστηριότητες, για νόμιμους σκοπούς είναιˆ

Η Κεντρική Τράπεζα Κύπρου,

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου

Ο Παγκυπριος Δικηγορικός Σύλλογος

Ο Σύνδεσμος Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου

Ο Σύνδεσμος Κτηματομεσιτών Κύπρου

Οι εποπτικές αρχές ελέγχουν εάν, κατά την παροχή υπηρεσιών προς πελάτες τους, οι εποπτευόμενες από αυτές οντότητες προβαίνουν σε σωστό προσδιορισμό της ταυτότητας των πελατών τους και ασκούν τη δέουσα επιμέλεια (due diligence), ως προς την επικινδυνότητα που παρουσιάζουν οι πελάτες τους. Επιπλέον, διασφαλίζουν ότι οι εποπτευόμενες από αυτές οντότητες συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις που τους θέτει ο Ν.188(I)/2007, όπως, λόγου χάρη, η αναφορά ύποπτων συναλλαγών στη ΜΟΚΑΣ που είναι η Μονάδα Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης –Financial Intelligence Unit- της Κύπρου. Το θεσμικό πλαίσιο που αφορούσε το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα, δεν ανέθετε ειδικά σε κάποια από τις εποπτικές αρχές οποιαδήποτε αρμοδιότητα. Επομένως, παρόλο που οι εποπτικές αρχές δεν ήταν άμεσα υπεύθυνες για τη λειτουργία του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος, ο ρόλος τους ήταν, με έμμεσο τρόπο, πολύ σημαντικός και επομένως θα έπρεπε να είχε τύχει της δέουσας αναγνώρισης και αξιοποίησης.

Η θέση της Ερευνητικής Επιτροπής είναι ότι για κάθε ένα από τους promoters/παρόχους υπηρεσιών και τράπεζες που αναγράφονται στο Κεφάλαιο 13 στον Πίνακα Α που αφορά Υψηλού Κίνδυνου Επενδυτές που έχουν αποκτήσει την Κυπριακή Υπηκοότητα θα πρέπει να ελεγχθεί από τις αντίστοιχες εποπτικές αρχές τους κατά πόσον οι εποπτευόμενες οντότητες άσκησαν δέουσα επιμέλεια κατά τη σύναψη πελατειακών σχέσεων με τους επενδυτές για την παροχή υπηρεσιών και να ελεγχθεί κατά πόσον διενήργησαν επαρκείς ελέγχους για να βεβαιωθούν ότι τα κεφάλαια των επενδυτών-πελατών τους δεν προήλθαν από παράνομες δραστηριότητες.

4. ΜΟΚΑΣ

Η θέση της Ερευνητικής Επιτροπής είναι ότι η ΜΟΚΑΣ, ως η Μονάδα Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης θα πρέπει να αναλάβει δράση και να διερευνήσει τις υποθέσεις που περιγράφονται στο παρόν ενδιάμεσο πόρισμα και εγείρουν θέματα διακίνησης παράνομου χρήματος και όπου κριθεί αναγκαίο να προβεί στις κατάλληλες δικαστικές διαδικασίες προκειμένου να δεσμεύσει ή/και να ανακτήσει τυχόν παράνομα χρήματα.

6. Τμήμα Φορολογίας

Η θέση της Ερευνητικής Επιτροπής είναι ότι το Τμήμα Φορολογίας, τουλάχιστον για τις πολιτογραφήσεις υψηλού κινδύνου που αναφέρονται στον Πίνακα Α του Κεφαλαίου 13, θα πρέπει να ελέγξει κατά πόσον αποδόθηκε και εισπράχθηκε από το κράτος η ορθή φορολογία που αναλογούσε για τις συναλλαγές που διενεργήθηκαν μέσα στα πλαίσια του κυπριακού επενδυτικού προγράμματος. Περαιτέρω, θα πρέπει να ελεγχθούν οι πάροχοι υπηρεσιών που αναγράφονται στον Πίνακα Α, κατά πόσον έχουν καταβάλει το φόρο εισοδήματος που τους αναλογεί με βάση τις υπηρεσίες που έχουν παράσχει στα πλαίσια του κυπριακού επενδυτικού προγράμματος.